

‘ผู้หญิง’ ในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์จากเทพนิยาย ซินเดอเรลลา สโนว์ไวท์ และเจ้าหญิงนิทรา

ประภัสสร จันทร์สถิตย์พร
สุขฤทัย ไม้เกตุ

Abstract

This research aims to study the narrative strategies, characterization of female characters, and the social ideas as reflected through the female characters in films and television series that were adapted from three fairy tales: Cinderella, Snow White and the Seven Dwarfs, and Sleeping Beauty, using qualitative textual analysis method to examine 17 films and one TV series. The research result showed the female characters in films and TV series that still fit the typical plot of fairy tale. The protagonists – Cinderella, Snow White, and Aurora, are still presented with only one side as an ideal female in typical fairy tales. Similarly, the antagonists are portrayed with only one side which reflects irrational wickedness. As for the films and TV series that have adapted different plots from the fairy tales, the protagonists were created with both gentle and strong characters, who also help the heroes in emergency. Meanwhile, the antagonists have been made to show more of their human side by presenting both their brutality and anguish. Moreover, the films also convey the ideas of divisions among races, ethnicities, and social classes, family relationships, the role of women as a mother, the role of women’s sexuality, leadership, as well as the issues of power and beauty that influences women today.

Keywords: Characterization, Movies, Cinderella, Snow White, Sleeping Beauty, Society

สุขฤทัย ไม้เกตุ (นศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556) และ ประภัสสร จันทร์สถิตย์พร (นศ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554)
อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งจากวิทยานิพนธ์เรื่อง “การสร้างตัวละครหญิงในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องซินเดอเรลลา สโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ดและเจ้าหญิงนิทรา” ของ สุขฤทัย ไม้เกตุ โดยมี อาจารย์ ดร.ประภัสสร จันทร์สถิตย์พร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้รับการประเมินผลการสอบวิทยานิพนธ์ในระดับดี และได้รับการสนับสนุนทุนวิทยานิพนธ์จาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการเล่าเรื่องและการสร้างตัวละครหญิงในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงจากเทพนิยายเรื่องซินเดอเรลลา สโนว์ไวท์ กับคนแคระทั้งเจ็ด และเจ้าหญิงนิทรา รวมถึงระบบคิดของสังคมที่สะท้อนผ่านตัวละครหญิงในภาพยนตร์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายทั้งสามเรื่องข้างต้นโดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีการชมภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่สามารถรับชมได้ทางเว็บไซต์ หรือในรูปแบบ DVD แบ่งเป็นภาพยนตร์ 17 เรื่องและละครโทรทัศน์ 1 เรื่อง รวมทั้งรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผลการวิจัยพบว่า การสร้างตัวละครหญิงในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ยังคงเค้าโครงเรื่องไว้ตามแบบฉบับของเทพนิยายนั้น ตัวละครเอกอย่างซินเดอเรลลา สโนว์ไวท์ และออโรรา (เจ้าหญิงนิทรา) ยังคงความเป็นผู้หญิงในอุดมคติตามขนบของเทพนิยายเช่นเดียวกันกับตัวละครร้ายที่ยังคงให้เห็นเพียงด้านความร้ายกาจแบบไร้เหตุผล ส่วนภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงเค้าโครงเรื่องให้ต่างไปจากเทพนิยายนั้น ตัวละครเอกถูกสร้างให้อ่อนโยนและเข้มแข็ง ทั้งยังคอยช่วยเหลือพระเอกในยามคับขัน ทางด้านตัวละครร้ายถูกสร้างให้มีความเป็นมนุษย์มากขึ้น ทำให้ผู้ชมเห็นทั้งด้านที่โหดเหี้ยมและความปวศร้าวในจิตใจในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ ภาพยนตร์ยังถ่ายทอดระบบคิดของสังคมเพิ่มเข้ามาเกี่ยวกับการแบ่งแยกสีผิว/เผ่าพันธุ์ ชนชั้นทางสังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัว บทบาทความเป็นแม่ บทบาทเรื่องเพศของผู้หญิง ความเป็นผู้นำ รวมทั้งประเด็นเรื่องอำนาจและความงามที่มีอิทธิพลกับผู้หญิงในปัจจุบันด้วย

คำสำคัญ: การสร้างตัวละครหญิง, ภาพยนตร์, ซินเดอเรลลา, สโนว์ไวท์, เจ้าหญิงนิทรา, สังคม

บทนำ

เทพนิยายเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเวทมนตร์และความมหัศจรรย์ในรูปแบบต่างๆ ในโลกแห่งจินตนาการซึ่งไม่ระบุสถานที่และเวลาที่แน่ชัด ตัวละครที่ปรากฏมักมีทั้งมนุษย์และอมมนุษย์ โดยมนุษย์มักเป็นตัวละครเอกที่ต้องเผชิญชะตากรรมบางประการ และได้รับการช่วยเหลือทั้งด้วยวิธีการปกติแบบมนุษย์หรือด้วยการใช้เวทมนตร์ จนเรื่องราวจบอย่างมีความสุข เทพนิยายเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมมาทุกยุคทุกสมัย โดยถูกเล่าผ่านกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จนถึงยุคที่วิวัฒนาการเจริญก้าวหน้า เทพนิยายก็ยังคงปรากฏให้เราเห็นในรูปแบบภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์และสื่ออื่นๆ ในบรรดาเทพนิยายเหล่านั้น เป็นที่น่าสังเกตว่าเทพนิยายเรื่องซินเดอเรลลา สโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด และเจ้าหญิงนิทรา จากในอดีตที่เคยเป็นภาพยนตร์ การ์ตูนของวอลท์ดิสนีย์ จนถึงปัจจุบัน เทพนิยายทั้งสามเรื่องก็ยังคงปรากฏให้เห็นในสื่อภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ และสื่ออื่นๆ ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในปี ค.ศ.2011-2012 เป็นที่น่าสังเกตว่าเทพนิยายเรื่องสโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ดได้ถูกนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์พร้อมกันถึง 2 เรื่องคือ เรื่อง Mirror Mirror (2012) และ Snow White and the Huntsman (2012) ทั้งยังมีละครโทรทัศน์อีก 1 เรื่อง คือ ละครชุด Once Upon A Time (2011-2012) ซึ่งมีตัวละครเอกตัวละครรองและตัวละครร้ายมาจากเทพนิยายเรื่องสโนว์ไวท์ฯ ด้วยเช่นกัน ทำให้ผู้วิจัยเกิดความคิดที่ว่า ท่ามกลางสภาพสังคมในปัจจุบันที่เริ่มให้ความสำคัญกับบทบาททางเพศมากขึ้นนั้น ส่งผลต่อการวางบุคลิกลักษณะของตัวละครหญิงในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงจากเทพนิยายอย่างไร จึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาค้นคว้าในประเด็นดังกล่าว

ปัญหาการวิจัย

1. กลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องซินเดอเรลลา สโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด และเจ้าหญิงนิทรา มีลักษณะอย่างไร

2. วิธีการสร้างตัวละครหญิงในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องซินเดอเรลลา สโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด และเจ้าหญิงนิทรา มีลักษณะอย่างไร

3. ระบบคิดของสังคมที่สะท้อนผ่านตัวละครหญิงในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องซินเดอเรลลา สโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด และเจ้าหญิงนิทรา มีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องซินเดอเรลลา สโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด และเจ้าหญิงนิทรา

2. เพื่อศึกษาวิธีการสร้างตัวละครหญิงในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องซินเดอเรลลา สโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด และเจ้าหญิงนิทรา

3. เพื่อวิเคราะห์ระบบคิดของสังคมที่สะท้อนผ่านตัวละครหญิงในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงจากเทพนิยายเรื่องซินเดอเรลลา สโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด และเจ้าหญิงนิทรา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีแนวทางการวิจัยโดยการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างผ่านแนวคิดการเล่าเรื่อง (สุวิมล วงษ์รัก, 2547; อุมาพร มะโรณี, 2551; นพพร ประชากุล, 2552; นิษฐ์นาวัน จุลละพราหมณ์, 2554) อันประกอบด้วย 1) โครงเรื่อง 2) แก่นเรื่อง 3) ความขัดแย้ง 4) ตัวละคร 5) ฉาก 6) สัญลักษณ์ และ 7) มุมมองในการเล่าเรื่อง ในส่วนถัดมาผู้วิจัยได้วิเคราะห์วิธีการสร้างตัวละครหญิงตามแนวคิดการสร้างตัวละครในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ของ Boggs (2003 อ้างถึงใน สันติจิตา นุชพิทักษ์, 2552) ทั้งตัวละครเอกและตัวละครร้าย และการวิเคราะห์ระบบคิดของสังคมที่สะท้อนผ่านตัวละครหญิงในภาพยนตร์

และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายทั้งสามเรื่องข้างต้น โดยใช้ทฤษฎีสตรีนิยมแนววิพากษ์ (วันทนี วาสิกะสิน, 2543; วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545; กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน, 2553) และทฤษฎีสถาบันเบอร์กมิงแฮม (กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน, 2553) ประกอบกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างมาทำการศึกษาผู้วิจัยได้เลือกภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่สามารถรับชมได้ทางเว็บไซต์หรือในรูปแบบ DVD โดยพิจารณาจากเค้าโครงเรื่องที่ยังคง ต้นฉบับไว้ตามเทพนิยาย หรือมีการดัดแปลงให้แตกต่างไปจากเดิม และจะเน้นพิจารณาบุคลิกของตัวละครเอกและตัวละครร้ายเป็นพิเศษโดยสังเกตจากความแปลกใหม่หรือความคล้ายคลึงกันของตัวละครในภาพยนตร์กลุ่มตัวอย่างกับตัวละครในภาพยนตร์การ์ตูนของวอลท์ ดิสนีย์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1. ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องซินเดอเรลลา ได้แก่ 1) Cindy (1978) 2) Cinderella (1989) 3) Cinderella (1997) 4) Ever After: A Cinderella Story (1998) 5) Cinderella (2000) 6) Ella Enchanted (2004) 7) A Cinderella Story (2004) และ 8) Enchanted (2007)

2. ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องสโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด ได้แก่ 1) Snow White (1987) 2) Snow White (1992) 3) Snow White: A Tale of Terror (1997) 4) Sydney White (and the Seven the Dorks) (2007) 5) Mirror Mirror (2012) 6) Snow White and the Huntsman (2012) และ 7) ละครโทรทัศน์ชุด Once Upon A Time (2011-2012)

3. ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องเจ้าหญิงนิทรา ได้แก่ 1) Sleeping Beauty (1987) 2) The Sleeping Beauty (2010) และ 3) Sleeping Beauty (2011)

ผลการวิจัย

กลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์

จากการศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องซินเดอเรลลา สโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด และเจ้าหญิงนิทรา พบว่า ภาพยนตร์ยุคก่อนที่ยังคงเค้าโครงเรื่องไว้ตามแบบฉบับเทพนิยายจะยังคงปรากฏองค์ประกอบหลักไว้ให้เห็นคล้ายกันกับในเทพนิยายสำนวนต้นฉบับและภาพยนตร์การ์ตูนของวอลท์ ดิสนีย์ เช่น ตัวละครนางฟ้าแม่ทูนหัว รถม้าฟักทอง หุตุราตรี รองเท้าแก้ว เวลาเที่ยงคืน แอปเปิ้ลอาบยาพิษ กระงิวพิเศษ ตัวละคร คนแคระทั้งเจ็ด และตัวละครเอก ซึ่งถูกสาปให้หลับไป 100 ปี เพราะถูกเข็มปักด้วยเข็มมือน ส่วนตัวละครเอก และตัวละครร้ายจะยังคงปรากฏให้เห็นบุคลิกลักษณะเพียงด้านเดียว โดยตัวละครเอกมักเป็นหญิงสาว วัยแรกเริ่ม อ่อนโยน มีความเป็นกุลสตรี ใจดี มีเมตตาและเป็นแม่ศรีเรือน แต่ขาดความกล้าหาญและความเป็นตัวของตัวเอง อย่างเช่นในภาพยนตร์เรื่อง Cinderella ค.ศ.1989 และ ค.ศ.1997 ภาพยนตร์ เรื่อง Snow White ค.ศ.1987 และ ค.ศ.1992 รวมทั้ง ภาพยนตร์เรื่อง Sleeping Beauty ค.ศ.1987 ด้วยเนื่องจากตัวละครเอกในภาพยนตร์ที่ดัดแปลงจากเทพนิยายทั้งสามเรื่องยังคงแสดงให้เห็นถึงความไม่มั่นใจในตัวเอง หนีปัญหา และยังคงเสียรู้ให้ตัวละครร้ายอยู่เสมอ ส่วนตัวละครร้ายมักเป็นหญิง วัยกลางคนในภาพยนตร์บางเรื่องเช่น Cinderella ค.ศ.1989 ซึ่งสร้างจากเทพนิยายสำนวนของพี่น้องตระกูลกริมม์นั้น ตัวละครร้ายมีการใช้ความรุนแรง เช่น การตบหน้าตัวเอกแสดงถึงความเจ้าอารมณ์ของตัวละคร ทั้งยังบังคับให้ลูกสาวใช้มีดเฉือนสันเท้าเพื่อให้ใส่รองเท้าได้พอดี ในทำนองเดียวกับตัวละครร้ายในภาพยนตร์เรื่อง Sleeping Beauty ค.ศ.1987 ที่ตัวละครร้ายมีการขว้างปาข้าวของด้วยความโมโหจากเหตุที่ไม่ได้รับเชิญมางานเลี้ยง ทั้งยังตามมาเอาชีวิตตัวละครเอกแม้เวลาจะผ่านไปหลายสิบปีแล้วก็ตาม แสดงให้เห็นถึงความอาฆาต พยาบาทของตัวละครร้ายที่ไม่สมเหตุผลและมากเกินไปจนจำเป็น

ส่วนภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ในยุคต่อมาจนถึงยุคปัจจุบันที่มีการดัดแปลง เค้าโครงเรื่องให้แตกต่างไปจาก

เทพนิยายต้นฉบับและภาพยนตร์การ์ตูนของวอลท์ ดิสนีย์นั้น ภาพยนตร์แต่ละเรื่องมีการดัดแปลงเค้าโครงเรื่องให้เห็นความแปลกใหม่ โดยการปรับเปลี่ยน องค์ประกอบบางอย่างในภาพยนตร์ เช่นในภาพยนตร์เรื่อง Cinderella ค.ศ.2000 ตัวละคร นางฟ้าแม่ทูนหัวถูกดัดแปลงให้เป็นนางเงือกวัยกลางคน อาศัยอยู่ในถ้ำริมทะเล หรือในภาพยนตร์เรื่อง Ever After: A Cinderella Story ค.ศ.1998 ได้สร้างให้เรื่องราวของตัวละครเอกมีความสมจริงมากขึ้น โดยการเพิ่มตัวละครพี่น้องตระกูลกริมม์และพระราชินีแมรีในยุคศตวรรษที่ 18 เข้ามา โดยพระราชินีได้ทรงเล่าเรื่องราวชีวิตของตัวละครเอก ซึ่งเป็นคุณทวดรุ่นเก่าแก่ของพระนางให้พี่น้องกริมม์ฟัง แล้วทรงขอให้ทั้งสองสร้างเทพนิยายเรื่องซินเดอเรลลาขึ้นมาใหม่อีกสำนวนหนึ่ง โดยชี้ให้เห็นถึงตัวตนที่แท้จริง และเรื่องราวชีวิตที่น่าขบถของซินเดอเรลลา ซึ่งก็คือตัวละครเอกในภาพยนตร์เรื่องนี้ เพื่อหวังให้ประวัติศาสตร์ชีวิตของตัวละครตัวนี้เป็นแบบอย่างแก่ผู้คนในยุคต่อมา นอกจากนี้ ในภาพยนตร์เรื่อง Ella Enchanted ค.ศ.2004 นั้นยังได้นำเสนอให้เห็น โครงเรื่องที่มีความแปลกใหม่และน่าสนใจ โดยการสร้างให้ตัวละครเอกได้รับพรซึ่งเหมือนเป็นคำสาปติดตัวมาแต่กำเนิดให้ต้องเชื่อฟังคำสั่งของคนอื่น จนเมื่อเธอกลายมาเป็นเครื่องมือให้คนเลวใช้ประโยชน์จากสิ่งที่เธอเป็นตัวละครจึงต้องฟันฝ่าอุปสรรคนี้ไปให้สำเร็จ เป็นต้น

ส่วนในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องสโนว์ไวท์กับ คนแคระทั้งเจ็ดนั้น สิ่งที่ยังคงปรากฏให้เห็นในภาพยนตร์แม้ว่าแนวเรื่องจะแตกต่างกันก็คือ การให้ตัวละครร้ายเฝ้าถ้ำกระงิวพิเศษ อยู่เสมอว่าตนยังคงงดงามที่สุดหรือไม่ รวมทั้งตัวละครคนแคระ ทั้งเจ็ดและแอปเปิ้ลอาบยาพิษก็ยังคงมีให้เห็นเช่นกัน แต่จะถูกดัดแปลงให้มีความแปลกใหม่ตามยุคสมัย และจินตนาการของผู้สร้างอย่างเช่นในภาพยนตร์เรื่อง Snow White: A Tale of Terror ค.ศ.1997 ที่ตัวละครเอกกลับต้องระหกระเหินไปใช้ชีวิตอยู่กับชาย 7 คนซึ่งถูกขับออกจากสังคมเพียงเพราะมีความเชื่อทางศาสนาที่ต่างออกไป หรือในภาพยนตร์เรื่อง Mirror Mirror ค.ศ.2012 ตัวละครคนแคระ ทั้งเจ็ดกลับกลายเป็นโจรแคระทั้งเจ็ด

ที่มีชาสปริงช่วยในการยืดตัวให้สูงขึ้น ทำให้เคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว มากขึ้น หรือในภาพยนตร์เรื่อง Snow White and the Huntsman ค.ศ.2012 นั้น ภาพยนตร์กลับสร้างให้คนแคระมีทั้งหมด 8 คน แต่มีเหตุให้คนแคระคนหนึ่งต้องตายจากการช่วยชีวิตตัวละครเอกในทำนองเดียวกับละครโทรทัศน์ชุด Once Upon A Time ค.ศ. 2011-2012 ที่คนแคระคนที่ 8 ตายจากการช่วยเพื่อนออกจากคุก เช่นกัน ส่วนสัญลักษณ์ที่สำคัญอย่างแอปเปิ้ลอาบยาพิษนั้น ก็ยังคงปรากฏให้เห็นในภาพยนตร์ทุกเรื่องและยังคงถูกนำมาใช้เป็นอาวุธชิ้นสำคัญของตัวละครร้ายอย่างเช่นในภาพยนตร์เรื่อง Mirror Mirror ค.ศ.2012 ที่สร้างให้ตัวละครร้ายในสภาพหญิงชรา กลับมาอบ แอปเปิ้ลให้ตัวละครเอกในตอนจบเรื่อง แต่แล้วตัวละครเอกกลับแสดงให้เห็นความรู้เท่าทันตัวละครร้าย โดยการเคียนแอปเปิ้ลชิ้นหนึ่งส่งกลับไปให้ตัวละครร้ายกินแทน หรือในภาพยนตร์เรื่อง Sydney White (and the Seven Dorks) ค.ศ.2007 ซึ่งเป็นแนว Romantic Comedy ร่วมสมัย ภาพยนตร์ได้สร้างให้แอปเปิ้ลอาบยาพิษ กลายมาเป็นไวรัสแมคบุค (MacBook) ที่ตัวละครร้ายจ้างให้แฮกเกอร์ส่ง เข้ามาทำลายข้อมูลในเครื่องของตัวละครเอก เพื่อให้ตัวละครเอกหมดหนทางต่อสู้กับเธอ

ในภาพยนตร์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องเจ้าหญิงนิทรา ทั้งภาพยนตร์เรื่อง The Sleeping Beauty ค.ศ.2010 และภาพยนตร์เรื่อง Sleeping Beauty ค.ศ.2011 ต่างเลือกที่จะ ตีความเทพนิยายให้แปลกแหวกแนวไปจากขนบเดิมอย่างสิ้นเชิง โดยภาพยนตร์ในปี ค.ศ.2010 นั้นยังคงหยิบยกองค์ประกอบหลักของเทพนิยายมาใช้ในการเล่าเรื่อง โดยการสร้างให้ตัวละครเอกถูกนางฟ้าฝ่ายมืด สาปให้ตายตอนอายุ 16 ปี แต่นางฟ้าฝ่ายดีมาช่วยแก้คำสาปให้ โดยให้กลับไปตอนอายุ 6 ปี แล้วตื่นขึ้นมาตอนอายุ 16 ปี และในขณะที่กลับไปเป็นเวลา 100 ปีนั้น ให้ใช้ชีวิตวัยเด็กท่องเที่ยวในความฝันไปด้วย ส่วนภาพยนตร์ในปี ค.ศ.2011 นั้นกลับนำเอาองค์ประกอบ ‘ผู้หญิงกับการนอน’ มาใช้เล่าเรื่องราวชีวิตของหญิงสาวที่หมดเวลาแต่ละวันไปกับการทำงานทั้งงานปกติทั่วไป และงานรูปแบบพิสดารที่ต้องดื่มยานอนหลับเพื่อไปนอนเปลี่ยนเป็นเวลา 2 - 3 ชั่วโมง โดยที่ไม่รู้ว่า จะมีอะไรเกิดขึ้นกับตัวเองบ้าง แต่โดยรวมแล้ว สิ่ง

ยังมีให้เห็นในภาพยนตร์ก็คือ ฉากห้องนอนซึ่งมี ตัวละครเอกนอนหลับอยู่ แล้วจึงมีตัวละครชายเดินมาเข้ามาทำบางสิ่งบางอย่างในห้องนอนห้องนั้น

การสร้างตัวละครหญิง

การสร้างตัวละครหญิงในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่มีการดัดแปลงเค้าโครงเรื่องนั้น ในภาพยนตร์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องซินเดอเรลลา ตัวละครเอกถูกสร้างให้มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น กล้าพูดกล้าทำมีความปรารถนาหรือแรงผลักดันให้ทำตามความต้องการจนประสบความสำเร็จ หรืออย่างในภาพยนตร์เรื่อง Enchanted ค.ศ.2007 ตัวละครเอกกลับถูกสร้าง ให้เป็นตัวละครหญิงสามตัวจากในเทพนิยายคือ ซินเดอเรลลา สโนว์ไวท์และออโรรา ซึ่งแม้ว่าบุคลิกลักษณะของตัวละครในตอนเริ่มเรื่องจะถอดแบบมาจากเจ้าหญิงในเทพนิยายแต่ท้ายสุดแล้วเธอก็สามารถปรับตัวให้อยู่ในโลกชีวิตจริงได้ ทั้งยังมีความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยวจนสามารถ ช่วยชีวิตพระเอกไว้จากตัวละครร้ายได้อีกด้วย หรืออย่างในภาพยนตร์เรื่อง Ever After: A Cinderella Story ค.ศ.1998 ที่สร้างให้ตัวละครเอกต้องอยู่ในสถานะไม่ต่างจากทาส ทำให้เธอต้องดิ้นรน ปลดปล่อยตัวเองให้พ้นจากความเป็นทาสด้วยความเข้มแข็งและกล้าหาญ นอกจากนี้ เธอยังใช้ความกล้าหาญบวกกับความเฉลียวฉลาดในการช่วยเหลืพระเอกให้รอดจากเหล่าโจรยิปซีที่มาดักปล้น ทำให้เธอกลายเป็นที่ประทับใจของทั้งพระเอกและเหล่ายิปซีในเวลาเดียวกัน ส่วนในภาพยนตร์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องสโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด ตัวละครเอกถูกสร้างให้มีความแข็งแกร่งกว่าผู้หญิงทั่วไป ส่วนในภาพยนตร์เรื่อง Mirror Mirror และ Snow White and the Huntsman ค.ศ.2012 ตัวละครเอกถูกสร้างให้มีความหุนหันพลันแล่น ขี้แสบ ชอบจับดาบต่อสู้ร่วมกับผู้ชาย ทั้งยังมีความเป็นผู้กล้าเสียสละส่วนตัวเพื่อปกป้องส่วนรวม แตกต่างจากตัวละครเอกในเทพนิยายตามขนบหรือในภาพยนตร์ การ์ตูนของวอลท์ ดิสนีย์อย่างเห็นได้ชัด

นอกจากนี้ ในละครโทรทัศน์เรื่อง Once Upon A Time ค.ศ.2011 – 2012 ที่ทั้งตัวละครเอกตัวละครรอง และตัวละครร้ายต่างก็มาจากเทพนิยายเรื่องสโนว์ไวท์ฯ

นั้น ก็ได้ถูกสร้างให้มีความเข้มแข็ง แข็งแกร่ง กล้าหาญ ความเป็นผู้นำและสามารถต่อสู้กับอุปสรรคได้ไม่แพ้ผู้ชาย เช่นเดียวกันกับในภาพยนตร์สองเรื่องที่ได้กล่าวถึงในข้างต้น เห็นได้จากวิธีการที่ตัวละครและตัวร้ายต้องห้ามนั้นกัน ซึ่งแทนที่ตัวละครจะคำทอตอบโต้กันคล้ายกับในละครหรือ ภาพยนตร์ยุคก่อน ๆ ในทางกลับกัน ตัวละคร กลับปล่อย หมดแถมกันจากเหตุที่ตัวร้ายโกรธแค้นตัวละครเอก ผู้ซึ่ง ทำให้ชายคนที่เธอรักตัดสินใจยุติ ความสัมพันธ์กับเธอ ยิ่งไปกว่านั้น พวกเธอยังต่อสู้ห้ามนั้นด้วยหน้าที่การงาน โดยการสร้างให้ตัวละครร้ายเป็นนายกเทศมนตรีของเมือง ส่วนตัวละครเอกในละครโทรทัศน์ที่เกย์รักการ นาย อำเภอก็กลับถูกตัวละครร้ายปลดกลางอากาศแล้วแต่งตั้ง คนของเธอขึ้นมาแทน ทำให้ ตัวละครเอกจำเป็นต้องเรียกร้องให้มีการจัดการเลือกตั้งขึ้น เพื่อให้ชาวเมืองมีโอกาส ออกเสียง เลือกคนที่มาทำงานให้พวกเขา ซึ่งโดยปกติแล้ว ภาพเหตุการณ์เหล่านี้มักจะมิให้เห็นแค่นั้น ตัวละครชายที่ แข่งขันกันเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ แต่ขณะที่ละครเรื่องนี้ กลับถ่ายทอด ประเด็นนี้ผ่านทางตัวละครหญิงที่คัดแปลง มาจากเทพนิยายเรื่องสโนว์ไวท์ ทั้งยังนำเสนอเรื่องราว ให้ เข้าใกล้ชีวิตจริงมากขึ้นอีกด้วย นี่จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ มากสำหรับกระบวนการการผลิตซ้ำ เทพนิยายออกมาใน รูปแบบสื่อภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ว่าแท้จริงแล้ว ผู้ผลิตสื่อเหล่านี้กำลังต้องการให้เทพนิยายเรื่องดังกล่าวทำ หน้าที่สะท้อนสภาพความเป็นจริงของสังคมที่เกิดขึ้นใน ช่วงเวลาที่มีการสร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงาน ตัวอย่าง เช่น บทบาทของผู้หญิงในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงไป มาก ผู้หญิงทำทุกอย่างได้เหมือนผู้ชาย ทั้งหน้าที่การงาน และบทบาทความเป็นแม่และภรรยา ซึ่งในอดีต ผู้หญิง อาจเคยต้องพึ่งพาผู้ชายให้เป็นหัวหน้าครอบครัว แต่ใน ปัจจุบัน ทุกอย่างได้เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามแล้วเพราะ มีมากมายหลายครอบครัวที่ผู้หญิงกลายมาเป็นช้างเท้าหน้า คู่กับผู้ชาย หรือในบางครอบครัวผู้ชายก็กลับยอมเป็นช้าง เท้าหลังสวมบทบาทเป็นพ่อบ้านแทน

ในส่วนของการสร้างตัวละครหญิงในภาพยนตร์ที่ คัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องเจ้าหญิงนิทรา นั้น ตัวละคร เอกในภาพยนตร์เรื่อง The Sleeping Beauty ค.ศ.2010 และ

Sleeping Beauty ค.ศ. 2011 ต่างถูกสร้างให้มีปมปัญหาใน จิตใจต่างกันไปตามละแบบ โดยตัวละครเอก ในภาพยนตร์ปี 2010 ถูกนำเสนอให้เป็นผู้หญิงที่อ่อนต่อโลก ต้องตื่นจากคำ สาปมาอยู่ในโลก สมัยที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง ทำให้เธอยังคงมีบุคลิกแบบผู้หญิงสมัยก่อน ก่อนข้างรัก นวลสงวนตัว มองโลกในแง่ดี จนถูกตัวละครชายมองว่า เป็นผู้หญิงห้าวโอบราณ มองโลกสวยงาม เกินไปจนไม่รับรู้ ถึงความเป็นจริง ส่วนในภาพยนตร์ปี 2011 นั้น ตัวละคร เอกกลับกลายเป็นหญิงสาวกร้านโลก เก็บกด เมินเฉย ต่อสิ่งรอบตัวจนเหมือนคนไร้ความรู้สึกและทำงานหาเงิน เพื่อให้มีชีวิตรอดในแต่ละวัน แต่ท้ายสุดแล้ว ภาพยนตร์ ทั้งสองเรื่องก็แสดงให้เห็นว่า การใช้ชีวิตอย่างประมาทน่า มาซึ่งความหายนะ

ระบบคิดของสังคม

ในภาพยนตร์ที่มีการดัดแปลงเค้าโครงเรื่องให้ต่างไป จากขนบของ เทพนิยายนั้น ผู้วิจัยพบว่าประเด็นที่ถูกนำ เสนอผ่านเรื่องราวชีวิตของตัวละครหญิงมากที่สุดก็คือ ชนชั้นทางสังคม หรือตามหลักการของทฤษฎีโครงสร้าง นิยมของ Claude Levi-Strauss เรียกว่า การสร้างความ สัมพันธ์แบบขั้วตรงข้าม (binary oppositions) หมายความว่า ความหมายของสิ่งหนึ่งจะเกิดขึ้นได้จากการ แยกขั้วความ สัมพันธ์เชิงตรงกันข้ามกับสิ่งอื่น เช่น เรา/เขา ชาย/คำ รวย/ จน ดี/เลว ฝรั่งเศส/ไทย เป็นต้น และเมื่อจำแนกความสัมพันธ์ แล้ว ก็จะเริ่มมีการจัดวางลำดับคุณค่าเอาไว้ว่าอะไรดีกว่า เช่น เราดีกว่าเขา รวยดีกว่าจน เป็นต้น โดยประเด็นเรื่อง ชนชั้นทางสังคม นี้จะเห็นได้ชัดจากในภาพยนตร์เรื่อง Ever After: A Cinderella Story ค.ศ.1998 ที่นำเสนอเรื่อง ราวอยู่ในยุคสมัยที่ยังมีการค้าทาส รวมทั้ง ตัวละครเอก หญิงก็มีสถานะไม่ต่างไปจากทาส ทั้งที่แท้จริงแล้ว เธอเองก็มีชาติกำเนิดที่ไม่ได้ ค่อยไปกว่าคนอื่น พ่อของเธอ มีตำแหน่งเป็นถึงชนชั้นอัศวิน (Sir) ส่วนแม่ก็เป็นหญิง ชนชั้นสูง แต่หลังจากที่พ่อของเธอเสียชีวิตลง เธอจึงถูก ตัวละครร้ายผู้เป็นแม่เลี้ยงปฏิบัติกับเธอ แบบหญิงรับใช้ ทั้งยังขายเธอให้กับพ่อค้าผู้มีอิทธิพลคนหนึ่งในตอนท้าย เรื่อง ด้วยความที่ ตัวละครเอกต้องเติบโตมา โดยไม่มีพ่อและ

แม่ที่รักเธอด้วยใจจริง ดังนั้น คนที่เธอรู้สึกผูกพัน เหมือนเป็นครอบครัวของเธอมากที่สุดก็คือคนรับใช้ในบ้าน ซึ่งคอยเลี้ยงดูและช่วยเหลือเธอมา ตั้งแต่เล็กจนโต จนเมื่อวันหนึ่งหนึ่งในพวกเขากำลังถูกขายให้ไปเป็นทาสยังเมืองอื่น ตัวละครเอก จึงตัดสินใจปลอมตัวเป็นหญิงชนชั้นสูงเพื่อไปไถ่ตัวทาสคนนั้นกลับมา เธอขโมยข้อความในหนังสือยูโทเปีย (Utopia) ที่เธออ่านมา ตั้งแต่เล็กจนโตหลังจากที่ได้รับเป็นของขวัญวันเกิดจากพ่อ มาพูดให้เจ้าชาย พระเอกของเรื่องฟัง ใจความสำคัญของข้อความนั้นกล่าวถึงการที่ผู้นำไม่ส่งเสริมให้คนมีการศึกษา ทำให้คนเหล่านั้นต้องหันไปเป็นอาชญากร จากนั้นผู้นำก็จับ อาชญากรเหล่านั้นมาลงโทษโดยไม่ทันได้มองว่า แท้ที่จริงแล้วอาจเป็นเพราะตัวผู้นำเอง ที่สร้างอาชญากรเหล่านั้นขึ้นมาจากที่ไม่ส่งเสริมให้คนได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ในความเห็นของตัวละครเอกนั้น ทาสไม่ได้อยากเกิดมาเพื่อที่จะเป็นทาส แต่สังคมรอบข้างนั่นเองที่ตอกย้ำความเป็นทาสให้เด่นชัดยิ่งขึ้น มุมมองดังกล่าวของตัวละครเอกสอดคล้องกับความคิดของ อี พี ทอมป์สัน (Edward P. Thomson) นักวิชาการชาวอังกฤษ ซึ่งได้ย้าไว้ในงานเขียนเรื่อง The Making of the English Working Class ว่า ‘ชนชั้น’ ไม่ใช่ ‘วัตถุ’ (a ‘thing’) แต่เป็นความสัมพันธ์ และประสบการณ์ทางสังคมที่หล่อหลอมมาจากประวัติศาสตร์

ดังนั้นภาพยนตร์เรื่องนี้ จึงสร้างตัวละครพระราชนิแมรีในยุคศตวรรษที่ 18 ที่ทรงถ่ายทอดเรื่องราว ของตัวละครเอกให้พี่น้องกริมม์ฟังเพื่อนำเรื่องราวชีวิตของตัวละครตัวนี้ไปสร้างเป็นเทพนิยายเป็นการย้าให้เห็นว่าเรื่องราวชีวิตของตัวละครเอกนั้นไม่ได้เป็นเพียงเทพนิยายเพื่อฝัน แต่กลับกลายเป็นชีวิตจริงของหญิงสาวที่เคยมีชีวิตไม่ต่างจากทาส แต่ด้วยความเข้มแข็ง ฉลาดหลักแหลม และความกล้า ที่จะเผชิญหน้าต่อสู้กับสถานภาพที่ถูกสังคมยึดเย็ดให้ ท้ายสุดแล้ว เธอจึงสามารถเอาชนะใจเจ้าชาย และได้ขึ้นสู่ตำแหน่งเจ้าหญิง อีกทั้งเจ้าหญิงองค์นี้ยังส่งเสริมให้คนตระหนักถึงความเหลื่อมล้ำใน สังคมเพื่อช่วยขจัดปัญหาการข่มเหงรังแกมนุษย์ด้วยกัน เช่นเดียวกันกับในภาพยนตร์เรื่อง Ella Enchanted ค.ศ.2004 ที่ได้นำเสนอประเด็นนี้ผ่านทางทัศนคติของตัวละครเอกโดยให้ตัวละคร

เอก และเพื่อนต่างเชื้อชาติพยายามต่อต้านกฎหมายการแบ่งแยกเผ่าพันธุ์ และการรุกราน เผ่าพันธุ์อื่นเพื่อจับมาเป็นทาสหรืออย่างในภาพยนตร์เรื่อง Cindy ค.ศ.1978 ที่ใช้นักแสดงผิวดำ ทั้งหมดนั้น ภาพยนตร์ก็ได้พยายามชี้ให้เห็นว่า ชนชั้นและฐานะทางสังคมไม่สามารถเอาชนะความรักที่แท้จริงได้ เพราะนอกจากตัวละครเอกจะปฏิเสธการแต่งงานกับนายทหารหนุ่มรูปงาม แล้วตัดสินใจวิ่งไปสารภาพรักกับชายอีกคนหนึ่งซึ่งเป็นเพียงคนธรรมดาที่คอยช่วยเหลือเธอในยามที่เธอเป็นทุกข์แล้ว ภาพยนตร์ยังได้สร้างให้ตัวละครร้ายผู้เป็นแม่เลี้ยงมีอำนาจ เหนือกว่าพ่อของตัวละครเอกอีกด้วย เนื่องจากในความเป็นจริงนั้น ผู้หญิงผิวดำในสังคมมักพยายามเรียกร้องความเท่าเทียมทั้งเรื่องสิทธิและเพศภาวะมาโดยตลอด ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของสตรีนิยมกลุ่มคนผิวดำที่มองว่าการเรียกร้องในลักษณะนี้มักจำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้หญิงผิวขาว ชนชั้นกลาง และเป็นชาวตะวันตกเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องมีการผสมการต่อสู้เรียกร้องทั้งเรื่องสิทธิผิว ชนชั้น และเพศภาวะเข้าไว้ด้วยกัน ดังปรากฏในงานเขียนของ Bell Hook เรื่อง Ain't I a Woman?: Black Women and Feminism (1981) ที่ช่วยชี้ให้เห็นว่า ในการทำความเข้าใจเรื่องเพศภาวะ จำเป็นต้องพิจารณาควบคู่ไปกับตัวแปรทางสังคมวัฒนธรรมอื่นๆ ด้วย เช่น อายุ ศาสนา ชนชั้น ชาติพันธุ์ ฯลฯ

ระบบคิดของสังคมในประเด็นต่อมาก็คือ อำนาจและบทบาทความเป็นผู้นำของผู้หญิง ที่เห็นได้ชัดที่สุดก็คือ ในภาพยนตร์เรื่อง Snow White and the Huntsman ค.ศ.2012 ที่สร้างตัวละครเอกให้แข็งแกร่งเกินชาย ทั้งยังสวมเกราะ ขี่ม้า จับดาบ นำทัพเหล่าทหารชายเข้าไปต่อสู้กับตัวละครร้ายแตกต่างจากสโนว์ไวท์ในยุคก่อนที่ยังคงอ่อนแอ ขาดความกล้าหาญ และความมั่นใจในตัวเอง จนทำให้บุคลิกลักษณะดังกล่าวที่ปรากฏในภาพยนตร์ถูกนำมาสรุปเป็นภาพเหมารวมของผู้หญิงในแต่ละยุค อย่างเช่นในวลีสำคัญของ Simone de Beauvoir สตรีชาวฝรั่งเศส ผู้เป็นทั้งนักเขียน นักปรัชญาและนักเคลื่อนไหวทางสังคม ที่เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง The Second Sex (1949) ว่า ‘คนเราไม่ได้เกิดมาเป็นผู้หญิงหรอก หากแต่กลายมาเป็นในภายหลัง’ (One is not born a woman, but becomes one) ซึ่งหมายความว่า

ความเป็นเพศหญิงหรือชายนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (Given/Natural) แต่เป็นเรื่องที่ถูกประกอบสร้างขึ้นบนเงื่อนไขทางวัฒนธรรม (Constructed/Cultural) ในลักษณะเดียวกันกับบุคลิกของผู้หญิงในภาพยนตร์ดังที่ได้กล่าวไป ซึ่งในอดีต สโนว์ไวท์ถูกประกอบสร้างให้เป็นเพศที่อ่อนแอ ดูแลตัวเองไม่ได้ ต้องการการปกป้องจากผู้ชาย แต่สโนว์ไวท์ในภาพยนตร์เรื่องนี้กลับแสดงให้เห็นในทิศทางตรงกันข้าม ด้วยการขโมยน้ำพุพมห่มน้ำมายังปราสาท ทั้งยังต้องคอยหลบหลีกมากกว่าพันดอกไม้พุ่มมาจากบนท้องฟ้า แม้ในเวลาต่อมาเธอจะถูกเพื่อนร่วมรบเตือนให้ถอยกลับก่อนเพราะคนแคระยังเปิดประตูเมืองไม่ได้ แต่สโนว์ไวท์ก็กลับยืนยันหนักแน่นว่าเธอจะไปต่อให้ถึงที่สุด

นอกจากนี้ หากพิจารณาประเด็นดังกล่าวข้างต้นจากแนวคิดของกลุ่มสตรีนิยมแนวสุดขั้ว (Radical feminism) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ค่อนข้างปฏิเสธทัศนะแบบปิตาธิปไตย (Patriarchy) หรือสังคมแบบชายเป็นใหญ่ อย่างมาก โดยตัวละครสโนว์ไวท์ในภาพยนตร์เรื่อง Snow White and the Huntsman ค.ศ.2012 ไม่เพียงแต่เธอจะไม่แสดงให้เห็นว่าเธอกำลังอยู่ในสังคมที่มีชายเป็นใหญ่ แต่เธอยังแสดงอำนาจความเป็นใหญ่ในตัวของเธอให้ผู้อื่นได้ประจักษ์อย่างเปิดเผยเนื่องจากความปรารถนาของเธอก็คือการกอบกู้บัลลังก์กษัตริย์ของพ่อกลับคืนมาจากราชนิผู้มีจิตใจโหดเหี้ยมไม่ต่างจากปีศาจ อีกทั้งเธอยังปรารถนาที่จะคืนชีวิตที่สงบสุขและอุดมสมบูรณ์ให้กับชาวเมือง นี่จึงเป็นแรงผลักดันให้เธอกล้าลุกขึ้นมาเผชิญหน้ากับศัตรูพร้อมกับพุดปลูกใจเหล่าทหารและชาวเมืองให้ร่วมแรงร่วมใจกันต่อสู้ เช่นเดียวกับในภาพยนตร์เรื่อง Mirror Mirror ค.ศ.2012 และละครโทรทัศน์เรื่อง Once Upon A Time ค.ศ.2011-2012 ที่ตัวละครหญิงแต่ละตัวต่างก็แสดงให้เห็นมิติความเป็นผู้นำไว้อย่างชัดเจน ทั้งการต่อสู้ตามวิถีโจรโดยนำเหล่าคนแคระไปปล้นเพื่อแย่งชิงผู้ชายที่เธอรักมาจากตัวละครร้าย ทั้งยังช่วยจูบถอนยาเสน่ห์ให้ชายคนรักกลับมาเป็นปกติ ในภาพยนตร์เรื่อง Mirror Mirror หรือการที่ตัวละครเอกและตัวละครร้ายถูกสร้างให้มีหน้าที่การงานเป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่ต้องหาหน้ากันด้วยอำนาจหน้าที่ในละครโทรทัศน์เรื่อง Once Upon A Time

เนื่องจากภาพยนตร์ทั่วไปมักนำเสนอสถานการณ์การใช้อำนาจบังคับผู้ที่ด้อยกว่าและการข่มเหงตัวละครเอกให้ได้รับความเดือดร้อนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ให้เกิดขึ้นแต่เฉพาะกับตัวละครชายเท่านั้น แต่ในสื่อดังกล่าวนี้กลับทำให้ผู้ชมเห็นอีกมิติหนึ่งของผู้หญิงได้อย่างชัดเจน เมื่ออยู่ในจุดที่มีอำนาจเทียบเท่ากับผู้ชาย

ระบบคิดของสังคมอีกประเด็นหนึ่งที่มีผลต่อการสร้างตัวละครคือ บทบาทเรื่องเพศสภาวะของผู้หญิงภายใต้กรอบเวลาที่อ้างอิงถึงในภาพยนตร์ ซึ่งในทัศนะของ Virginia Woolf (อ้างถึงใน วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545) นั้น ผู้หญิงมักมีสภาพที่ตกเป็น 'เหยื่อ' เสมอ และที่สำคัญ ลักษณะสังคมเช่นนี้ไม่ได้เพียงกดขี่ทางเพศกับสตรีเท่านั้น แต่ยังมีกระบวนการสร้าง ความต้องการ/ความเกลียด/ความกลัวบางอย่างให้กับผู้หญิงอีกด้วย เช่น ผู้หญิงมักถูกทำให้เกิดความต้องการที่จะมีใครสักคน (อาทิสามีหรือชายคนรัก) มีความเกลียดการถูกแย่งแย่งและความกลัวที่จะต้องสูญเสีย ซึ่งคล้ายกันกับในภาพยนตร์เรื่อง The Sleeping Beauty ค.ศ. 2010 ที่ตัวละครเอกถูกสร้างให้เกิดความต้องการที่จะตามหาชายคนรักในวัยเด็กให้พบ จนแยกแยะไม่ออกว่าระหว่างชีวิตจริงและความฝันนั้นเธอควรจะใช้ชีวิตอย่างไร จนในที่สุดเธอจึงต้องตกเป็นเหยื่อของความรักและตั้งครภีในวัยที่ยังไม่พร้อมจะมีบุตร ดังนั้น ตัวละครเอกตัวนี้จึงกลายเป็นภาพสะท้อนของผู้หญิงที่อ่อนต่อโลกและไร้เดียงสาเกินกว่าจะเข้าใจสภาพความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน

นอกจากนี้ ภาพยนตร์ยังได้เผยให้เห็นมิติของการกดขี่ทางเพศ (Women's oppression) ที่สอดคล้องกับทัศนะเรื่องการกดขี่ผู้หญิงทางวัฒนธรรมของ Mary Wollstonecraft (อ้างถึงใน วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545) นักเขียนและนักปราชญ์ชาวอังกฤษ นั่นคือ การที่ตัวละครเอกยังคงต้องสวมเสื้อคอร์เซ็ทรัดเอวอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้รูปร่างสวยงามได้สัดส่วน ภาพยนตร์ได้นำเสนอไว้อย่างชัดเจนโดยการให้ตัวละครชายถาม ตัวละครเอกอย่างตรงไปตรงมาว่าเธอทนอยู่ในสภาพเช่นนี้ได้อย่างไรวันแล้ววันเล่า ตัวละครเอกจึงตอบกลับไปว่ามันเป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้ ความสวยงามก็ต้องแลกมาด้วยการทรมานร่างกายเสมอ

ส่วนภาพยนตร์เรื่อง Sleeping Beauty ค.ศ.2011 ก็ได้นำเสนอให้เห็นมิติเรื่องเพศ ของผู้หญิงที่ชัดเจน และรุนแรงที่สุดในบรรดาภาพยนตร์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประเด็นที่เด่นชัดคือ การปฏิเสธการ กระทำอันรุนแรง ต่อสตรี (Violence against women) ทั้งกาย วาจา ใจ และสัญชญาณ หรือโลกของสื่อต่าง ๆ และ การต่อต้านการ สร้างผู้หญิงให้เป็นวัตถุทางเพศ (Women as sex objects) ซึ่งสอดคล้องกับจุดยืนสำคัญของสตรีนิยมแนวสุดขั้ว โดยในภาพยนตร์เรื่องนี้ ได้นำเสนอการกระทำของชาย ชราแต่ละคนที่มากระทำความผิดต่อตัวละครเอกราวกับว่าเป็น เพียงตุ๊กตา ไม่มีชีวิตจิตใจ เนื่องจากภาพยนตร์ได้เล่าเรื่องราวชีวิตของตัวละครเอกที่ตัดสินใจรับจ้างทำงานรูปแบบ พิสดารโดยการดื่มยานอนหลับแล้วเปลือยกายนอนบนเตียง เป็นเวลา 2 - 3 ชั่วโมง และในระหว่างนั้นก็จะมีลูกค้า ชายชราคนหนึ่งเข้ามาทำบางสิ่งบางอย่างกับเธอตามความต้องการ ซึ่งแม้ว่าธุรกิจนี้จะมีกฎอยู่ว่า ห้ามสอดใส่อวัยวะ เพศเข้าไปในช่องคลอดของผู้หญิง แต่ทุกครั้งที่ถูกลูกค้าแต่ละ คนเข้ามาใช้บริการนั้น ภาพยนตร์ก็ยังทำให้ผู้ชมรู้สึกได้ว่า ตัวละครเอกที่นอนอยู่บนเตียงเป็นเพียงตุ๊กตาตัวหนึ่ง เป็นเพียงเครื่องระบายอารมณ์ของผู้ชายอย่างหนึ่งหรือ เป็นวัตถุทางเพศอย่างที่ถูกกลุ่มสตรีนิยมแนวสุดขั้วได้นิยาม ไว้เท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย

นับตั้งแต่เทพนิยายเรื่องสโนว์ไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด ชินเดอเรลลา และเจ้าหญิงนิทราถูกผลิตเป็นภาพยนตร์ การ์ตูนของวอลท์ ดิสนีย์ ในปี ค.ศ.1937, ค.ศ.1950 และ ค.ศ.1959 ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่ว่าเวลาจะผ่านไป อีกกี่สิบปี เรื่องราวของตัวละครทั้งสามตัว ทั้งซินเดอเรลลา สโนว์ไวท์ และออโรราหรือเจ้าหญิงนิทราก็ยังคงปรากฏให้ เราเห็นหรือได้ยินในสื่ออื่น ๆ อยู่อย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็น การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อทัศนคติของคนใน สังคม ซึ่งจากงานเขียนของ Sawyer (2012) เรื่อง Feminist Outlooks at Disney Princess's ได้สรุปประเด็นสำคัญของ ภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง Snow White and the Seven Dwarfs ไว้ว่า หลังจากทีภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องนี้ได้ออกเผยแพร่

สู่สายตาผู้ชมอย่างกว้างขวางเมื่อปี ค.ศ.1937 แล้ว ก็ได้เกิด กระแสวิพากษ์วิจารณ์บุคลิกลักษณะของตัวละครสโนว์ไวท์ ว่ามีเป้าหมายหลักในชีวิตเพียงแค่การรอคอยความรักเพื่อที่จะได้ลงเอยด้วยการแต่งงาน และในระยะเวลาต่อมา กระแส สตรีนิยมคลื่นลูกแรกจึงได้ถือกำเนิดขึ้น

จากผลการวิจัยยังพบว่า แม้ว่าภาพยนตร์บางเรื่อง ยังคงเค้าโครงเรื่องจากเทพนิยายสำนวนของพี่น้อง ตระกูลกริมม์ แต่ภาพยนตร์ก็ถูกดัดแปลงองค์ประกอบ บางอย่าง หรือปรับเปลี่ยนบุคลิกของตัวละครให้แตกต่าง ไปจากเทพนิยายสำนวนต้นฉบับ หรือต่างจากในภาพยนตร์ การ์ตูนของวอลท์ ดิสนีย์ อย่างไรก็ตาม ก็ยังคงสัญลักษณ์ ที่บ่งบอกความเป็นเทพนิยายเรื่องนั้น ๆ ไว้เช่น รองเท้าแก้ว ชุดราตรี แอปเปิ้ลอาบยาพิษ กระจกวิเศษ และ ผู้หญิงนอนหลับเป็นต้น ข้อค้นพบนี้สะท้อนการวิเคราะห์ ตัวบทตามแนวคิดของ Raymond Williams ผู้บุกเบิกทาง ฐานการศึกษาสื่อและวัฒนธรรมร่วมสมัยที่ได้กล่าวไว้ ว่าทุกครั้งที่เราวิเคราะห์เรื่องกระบวนการผลิต/ผลิตซ้ำทาง วัฒนธรรม (Cultural production/reproduction) ต้องถาม เสมอว่ามีวัฒนธรรมอะไรบ้างที่ถูกคัดเลือกเพื่อสืบทอดไว้ กระบวนการคัดเลือกลักษณะนั้นอย่างไร และทำไมวัฒนธรรม ดังกล่าวจึงได้ผ่านการผลิตซ้ำเอาไว้ นั่นก็เพราะวัฒนธรรม มักเกี่ยวข้องกับคนและชีวิตของผู้คนที่สอดคล้องอยู่ในนั้น ฉะนั้นในแต่ละกลุ่มสังคม ผู้คนจึงต่างถักทออารมณ์/ความคิด/ วิธีชีวิต/แบบแผนค่านิยม/ความรู้สึกร่วมกันบางอย่างที่มี ลักษณะเฉพาะกลุ่ม และกลายเป็นวัฒนธรรมแห่งยุคสมัย (Culture of period) ของพวกเขาเหล่านั้นเอง ดังนั้น ทุกครั้งที่เรา วิเคราะห์ตัวบท (Text) ในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นบทกวี นวนิยาย ละคร เพลง หรือภาพยนตร์ เราจะพบว่า สิ่งที่ถูก ชูก่อนอยู่ในระดับลึกได้ตัวบทเหล่านั้นก็คือโครงสร้าง แห่งความรู้สึก (Structure of feeling) ซึ่งเหมือนเป็น การทำความเข้าใจวัฒนธรรมในฐานะประสบการณ์ร่วม (Shared experience) ของทั้งผู้ผลิตและผู้เสพผลงานทาง วัฒนธรรมดังกล่าวด้วย (กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน, 2553)

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ภาพยนตร์และละคร โทรทัศน์ที่มีการดัดแปลงเค้าโครงเรื่องแตกต่างจากเทพนิยาย

สำนวนต้นฉบับและจากภาพยนตร์การ์ตูนวอลท์ ดิสนีย์ หลายประการ ประการแรกคือบทบาทของตัวละครหญิงที่เปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเชิง ด้วยพัฒนาการของตัวละครที่เริ่มเข้มแข็ง แข็งแกร่ง และเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น จึงทำให้เราได้เห็นซินเดอเรลลาในบทบาทของหญิงสาวที่เรียกร้องให้ยกเลิกกฎหมายต่อต้านการแบ่งแยกชาติพันธุ์ หรือหญิงสาวผิวดำที่ตัดสินใจปฏิเสธความรักชายหนุ่มผู้เพียบพร้อมทั้งฐานะและรูปร่างหน้าตา แต่กลับเลือกที่จะแต่งงานกับชายธรรมดาคนหนึ่งที่ยากและห่วยเหว โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน หรือในบทบาทของหญิงสาวที่ต้องอดทนทำงานเพื่อแลกเงินค่าเล่าเรียนและทำตามความฝันที่เคยคุยกันไว้กับพ่อก่อนที่พ่อของเธอจะเสียชีวิต ซึ่งแม้เธอจะโดนรังแก แต่ก็ยังคงเข้มแข็ง อดทน และต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ในชีวิตได้โดยไม่ต้องรอคอยความช่วยเหลือจากใคร

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า สิ่งที่สำคัญอย่างมากสำหรับผู้หญิงก็คือการปรับตัวให้เท่าทันกับปัจจุบันสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสภาพสังคมที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน กระแสแฟชั่นที่หมุนเวียนสับเปลี่ยนอยู่เสมอ อาชญากรที่คุกคามได้ในทุกรูปแบบ รวมทั้งในสังคมที่ศีลธรรมเริ่มลดน้อยลง เพื่อให้ผู้หญิงจะได้รู้เท่าทันตัวเองและสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัย

ในปี ค.ศ.2011 องค์การเพื่อสตรีแห่งองค์การสหประชาชาติ (United Nations Entity for Gender Equality and Women-UN Women) ได้ก่อตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ เสริมสร้างศักยภาพของผู้หญิง รณรงค์เรื่องการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง ทั้งยังส่งเสริมความเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วมในสังคม ซึ่งประเด็นเหล่านี้ปรากฏให้เห็นในภาพยนตร์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องสโนว์ไวท์ และเจ้าหญิงนิทราด้วย โดยประเด็นที่ถูกนำเสนออย่างชัดเจน ได้แก่ ความเป็น

ผู้นำของตัวละครหญิง การครองอำนาจ และอิทธิพลจากความงาม การนำเสนอเรื่องความเป็นผู้นำและการครองอำนาจนั้นสอดคล้องกับปรากฏการณ์ในหลายประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ที่ผู้หญิงเริ่มเข้ามารับตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งยังมีบทบาททางการเมืองเพิ่มขึ้น (สุญาณี ยอดคำเนิน, 2556)

ส่วนประเด็นเรื่องความสวยความงามก็สอดคล้องกับกระแสเรื่องความรักสวยรักงามที่มีความสำคัญกับผู้หญิงในสังคมปัจจุบันอย่างมาก ดังปรากฏในผลสำรวจในปี ค.ศ.2012 ของ McCann Worldgroup เอเจนซี่โฆษณาระดับโลกที่แสดงให้เห็นว่า (กรุงเทพมหานคร, 2555) ผู้หญิงยุคปัจจุบันไม่อายุที่จะยอมรับว่าการเป็น “คนสวย” มีประโยชน์กับพวกเธอทั้งในด้านชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงานโดยร้อยละ 80 ของผู้หญิงในการสำรวจเห็นด้วยว่า รูปลักษณ์ที่สวยงามช่วยให้พวกเธอพบกับคู่ชีวิตหรือแฟนได้ง่ายขึ้น รวมทั้งยังหางานได้ง่ายขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม ประเด็นเรื่องความงามที่ปรากฏในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงจากเทพนิยาย มักเป็นปัญหาสำหรับตัวละครร้ายในเรื่องสโนว์ไวท์ฯ อยู่เสมอ เพราะพวกเธอต่างเชื่อว่าความงามจะนำมาซึ่งอำนาจ นอกจากนี้ อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่มักถูกสะท้อนผ่านตัวละครร้ายในตอนจบของภาพยนตร์ที่ดัดแปลงมาจากเทพนิยายเรื่องสโนว์ไวท์ฯ เสมอก็คือ สังคมของชีวิตที่ว่าความงามเป็นสิ่งที่ไม่จีรังยั่งยืน ชีวิตของพวกเธอต้องดับสูญไปตามกาลเวลา ร่างกายที่เคยมีเวทมนตร์สะกดไว้ให้เต่งตึงก็กลับแห้งเหี่ยวไปตามอายุขัยด้วยเช่นกัน ดังนั้น ความมั่นใจที่เกิดจากความสวยงามในวัยสาวนั้นเป็นความคิดที่ไม่คิดแปลกแต่ในขณะเดียวกัน การเพ้อใจและปลงกับชีวิตเพื่อแลกแลกเผชิญหน้ากับเวลาที่ล่วงเลยไปและอายุที่เพิ่มขึ้นมาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทั้งผู้หญิงและผู้ชายควรเตรียมรับมือ

รายการอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน. (2553). *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2555). *แมกแคนเปิดผลวิจัย ผู้หญิงใส่ใจ 5 ความงาม*. สืบค้นเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2555 จาก www.bangkokbiznews.com/home/detail/business/media/20120519/452479
- กริมม์, จาค็อบ ลูวิก และ กริมม์, วิลเฮล์ม คาร์ล. (2502). *เทพนิยายของกริมม์* (สำราญ กัลยาณมิตร, ผู้แปล). พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร: แพร่พิทยา.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2555). *สัตยวิทยา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- นิชนันวิน จุลละพราหมณ์. (2554). *สัมพันธบทในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์อเมริกันแนวแวมไพร์ร่วมสมัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพร ประชากุล. (2552). *ยอกยักร ย้อนความคิด เล่ม 2 ว่าด้วยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อ่าน.
- สุญาณี ยอดคำเนิน. (2556). *UN WOMEN องค์การสตรีแห่งองค์การสหประชาชาติ*. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2556 จาก <http://www.learners.in.th/blogs/posts/535715>.
- สุวิมล วงษ์รัก. (2547). *อัตลักษณ์และการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ร่วมสร้างไทย-เอเชีย*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมาพร มะโรณีย์. (2551). *สัมพันธบทของการเล่าเรื่องในสื่อการ์ตูน ละครโทรทัศน์ และนวนิยาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันทนี วาลิกะสิน. (2543). *สังคมสงเคราะห์แนวสตรีนิยม ทฤษฎีและการปฏิบัติงาน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2545). *สตรีนิยม: ขบวนการอุดมคติแห่งศตวรรษที่ 20*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- Critic After Dark. (2012). *The Sleeping Beauty* (Catherine Breillat, 2010). Retrieved 2012, August 10 from <http://criticafterdark.blogspot.com/2012/05/sleeping-beauty-catherine-breillat-2010.html>.
- Davidson, H. E. & Chaudhri, A. (2003) *A Companion to the Fairy Tale*. 1st ed. Cambridge: D.S. Brewer.
- Hannam, J. (2007). *Feminism*. Harlow, England: Pearson/Longman.
- Zipes, J. (2007). *When Dream Came True: Classical Fairy Tales and Their Tradition*. 2nd ed. New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Sawyer, N. (2012). *Feminist Outlooks at Disney Princess's*. Retrieved 2012, September 1 from www.jmu.edu/commstudies.
- Shostak, R. (2008). *Female Characters in Disney*. Retrieved 2012, September 1 from <http://shoup49.webs.com/1paperdisneyfemales.htm>.
- Stewart, S. (2012). *Snow White becomes a girl-power icon*. Retrieved 2012, September 1 from http://www.nypost.com/p/entertainment/movies/white_hot_FR4XiRR8JXNFazgPpR4DUK.